

[Internet consultatie wijziging Kieswet i.v.m. invoering Burgerforum Kiesstelsel](#)

Oordeel

Het voorstel is ondoordacht, onevenwichtig en heeft een negatieve uitwerking op de democratie. Deze wijziging van het kiesstelsel versterkt de relatie tussen kiezer en gekozene *niet*. Integendeel, ze verzwakt de democratie als geheel.

Toelichting

Het wetsvoorstel bevat twee onderdelen A en B. Het onderdeel A is het burgerforum kiesstelsel en lijkt op het eerste gezicht een verbetering van de democratie. Het onderdeel B, een hogere waarborg en een hoger aantal ondersteuningsverklaringen lijkt daarentegen juist een aantasting van de democratie. Het voorstel lijkt een uitruil te suggereren: de relatie tussen kiezer en gekozene wordt versterkt door de stemmen op kandidaten zwaarder te laten wegen dan nu het geval is, maar tegelijkertijd wordt mogelijk misbruik van deze extra mogelijkheden voorkomen, door de drempel voor toegang van nieuwe partijen te verhogen.

Deze uitruil is onjuist en heeft bovendien een averechts effect.

1. De uitruil is, hoe verwerpelijk ook, niet evenwichtig. In de praktijk zal het 'verlies' voor de democratie van een vijf keer hogere waarborg velen malen groter zijn dan de 'winst' van de democratie door de sterkere band tussen kiezer en gekozene (mede ook door punt 5). Per saldo wordt onze democratie er slechter van.
2. De rol van geld in campagnes wordt belangrijker. Als de leden van de nieuwe partij de waarborg niet kunnen opbrengen dan zijn geldschieters nodig die een (ondemocratisch) stempel op de nieuwe partij kunnen drukken.
3. Van de verhoging van het aantal ondersteuningsverklaring zullen personen die charismatisch, populistisch en polariserend zijn het meeste voordeel hebben. Ze trekken makkelijker stemmen en steunbetuigingen dan kandidaat politici uit het 'midden' van het politieke spectrum. Dat betekent een verschraling van de pluriformiteit van de democratie.
4. Het argument om 2 en 3 in te voeren is het tegengaan van de versplintering in de politiek. Het is zeer onwenselijk dit via de toegangspoort tot de democratie te regelen. Het splitst het politieke bedrijf verder af van de samenleving, vergroot de kloof tussen burger en bestuur, en, het belangrijkste, het ontnemt de samenleving mogelijkheden van vernieuwing.
5. Tot slot, is de vraag wat de werkelijke democratische meerwaarde is van het burgerforum kiesstelsel? Die is gering. Kandidaten die op 'eigen kracht' worden gekozen, zullen naar verwachting de behoefte hebben om zich meer te profileren in de politieke arena, omdat ze het vertrouwen van de kiezer willen 'waarmaken'. Dat maakt de interne verhoudingen in fracties complexer. Gezien de bestaande praktijk van fractiediscipline zullen spanningen toenemen. Deze grotere spanning zal op twee manieren een averechts effect hebben. De fractiediscipline maakt de gekozene onzichtbaar wat weer een teleurstelling is voor de kiezer. De band tussen kiezer en gekozene zal dus niet wordt versterkt maar juist worden verbroken! De spanning kan ook zo groot worden dat de gekozene breekt met de partij en alleen als splinterpartij verder gaat. Dat geeft de gekozene weliswaar meer mogelijkheden voor profilering maar ook een groot legitimiteitsprobleem. De 'zetel' is immers van een lijst 'gestolen' die de gekozene niet meer 'dient'.

Samengevat, het netto-effect van de voorstellen op het functioneren van de democratie is negatief.

Wijzigingsvoorstellen

Om de democratie opener te maken en de band tussen kiezer en gekozene werkelijk te versterken is meer nodig. Dat pakket bestaat uit:

- A. Het burgerforum kiesstelsel. Gelijk aan voorstel A.*
- B. Maar wie A zegt moet ook B zeggen. De keuze tussen lijst of persoon zou doorwerking moeten hebben in de politieke praktijk van het orgaan van vertegenwoordigers zelf. De gekozene moet meer ruimte en vrijheid krijgen zich te profileren om daarmee de band met de kiezer te kunnen onderhouden en versterken. Op basis daarvan kan een kiezer de gekozene ook bij een volgende verkiezing 'afrekenen'. Heeft de gekozene het vertrouwen van de kiezer verdiend of juist geschonden? Daarvoor behoren gekozenen (zeker gekozene met veel stemmen) het principiële recht te hebben af te wijken van fractiestandpunten. In een democratie is het politieke debat, met voor en tegen argumenten essentieel, niet alleen tussen partijen, maar ook tussen vertegenwoordigers van één partij. In een volwassen democratie worden interne verschillen dus niet angstvallig binnenskamers gehouden, maar in openheid uiteengezet. Maar hier dient wel iets tegenover gezet te worden. Om te voorkomen dat de eenheid van partijen te veel wordt uitgehoud, hebben politieke partijen het recht iemand die zich aantoonbaar 'buiten de partij' plaatst, van de lijst te schrappen. Iemand die breekt met de partij of uit de fractie stapt, zal van de lijst worden geschrapt en zal meteen de volksvertegenwoordiging moeten verlaten. De lijst waarop de gekozene in het orgaan van vertegenwoordigers is verkozen is dus maatgevend voor het lidmaatschap van dat orgaan.*
- C. Als iemand zijn lidmaatschap opzegt, bepaalt niet de lijstvolgorde maar de volgorde op basis van aantal stemmen wie de opvolger wordt. Personen die door een partij van de lijst zijn geschrapt, kunnen niet meer terugkeren in het vertegenwoordigende orgaan.*
- D. Het waarborgbedrag wordt niet verhoogd. Het maakt de democratie minder toegankelijk.*
- E. Een verhoging van het aantal ondersteuningsverklaringen moet vooral gericht zijn op het stimuleren van de organisatiegraad van de nieuwe partij. Een beter organisatiegraad vergroot de levensvatbaarheid van nieuwe partijen en verhoogt de kwaliteit van de democratie. Bij een verhoging naar 1200 ondersteuningsverklaringen zal ten minste de helft van de ondersteuningsverklaringen leden van de nieuwe partij moeten zijn.*

Met dit pakket van voorstellen wordt de volksvertegenwoordiging méér een toneel van vertegenwoordigers en minder een toneel van partijleiders.